

n.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande: Utkast på partnerskapsöverenskommelsen för perioden 2021–2027.

Kulturrådet har anmodats att komma med synpunkter på remitterat utkast på delar av partnerskapsöverenskommelsen inför budgetperioden 2021–2027. Kulturrådets synpunkter sammanfaller till stor del med de underlag och synpunkter myndigheten lämnat tidigare i processen inför den nya budgetperioden och de nya strukturfondsprogrammen. I detta yttrande lämnas först generella synpunkter på kulturens betydelse för måluppfyllnad inom de områden som kommande partnerskapsöverenskommelse berör, därefter kommer några specifika synpunkter på det remitterade underlaget.

Under 2020 har Covid 19 och den pandemi som detta virus orsakat kraftigt ändrat förutsättningarna för många näringar. Kulturen och de kulturella och kreativa näringarna, samt den näraliggande besöksnäringen, hör till de hårdast drabbade branscherna. Det vore rimligt att dessa händelser återspeglas i partnerskapsöverenskommelsen, så att dessa betydelsefulla näringar kan återhämta sig när pandemin så småningom avtar.

Kulturen i EU:s fonder och program

En iakttagelse Kulturrådet gör är att kulturen och de kulturella och kreativa näringarna förefaller vara tydligare desto högre i programhierarkin inom EU man befinner sig. I de svenska programmen försvinner dessa näringar ofta ur skrivningarna och prioriteringarna när insatser ska väljas.

Kulturen, kulturarvet och de kulturella och kreativa näringarna har betydande påverkan för regional utveckling och en hållbar samhällsutveckling. De insatser staten, regionerna och kommunerna gör på kulturområdet, bland annat inom kultursamverkansmodellen bidrar, förutom till att de kulturpolitiska målen nås, till målen för den regionala utvecklingspolitiken och för målen för hållbar utveckling. Ett levande och tillgängligt kulturliv och ett kulturarv som förvaltas, används och utvecklas bidrar bland annat till regional attraktivitet, social hållbarhet och är ofta den kulturella kärna som KKN-företag och besöksnäring är beroende av för sin egen verksamhet.

Under den senaste programperioden har antalet projekt med kulturanknytning minskat i strukturfonderna¹, trots att de kulturella och kreativa näringarnas betydelse i ekonomin

¹ Vilket Kulturrådet visat i myndighetens årliga rapporter och tidigare påpekat vid sakråd och tidigare inspel inför kommande programperiod.

som helhet snarast torde ökat, och att regional attraktivitet och social hållbarhet fått ökad tyngd i det regionala utvecklingsarbetet.

Kulturrådet menar att kulturnäringsarnas potential till innovativ och smart ekonomisk omvandling sannolikt inte har realiserats fullt ut genom fonderna, i och med att andelen kulturanknutna projekt tidigare minskat. Därför har myndigheten tidigare menat att kulturen bör nämnas även i de sammanhang som handlar om forskning, utveckling och innovation. Annars finns en risk att dessa näringar definieras bort till fördel för mer traditionella industrigrenar när prioriteringar mellan insatser görs i partnerskapen.

I det aktuella förslaget till partnerskapsöverenskommelse nämns t.ex. kulturen i kopplat till Eruf endast i det nationella programmet kopplat till hållbar stadsutveckling. Dessa skrivningar, som är bra, riskerar dock att utesluta kulturen och till denna kopplade näringar i övriga program och politiska mål för fonderna. Kulturen och de kulturella och kreativa näringarna riskerar att framstå som en storstadsfråga i strukturfondssystemet, i strid med den förda politiken i övrigt.

Coronapandemins effekter på de kulturella näringarna

Besöksnäringen och den icke offentligt finansierade kulturen och kringliggande näringar hör till de näringar som drabbats allra hårdast av den pågående pandemin. Näringarna riskerar att drabbas av kompetensförluster som kan bli mycket svåra att ersätta under överskådlig tid. Kulturutövare som lämnar sektorn kan ofta inte ersättas lätt eftersom musiker, konstnärer, skådespelare etc. har en lång och mycket specifik utbildning och talang. Det gör att den kulturella infrastrukturen riskerar att slås ut under lång tid. Det bör vara tydligare att socialfondens resurser kan användas för att hantera och överbygga pandemins effekter, inte minst för kulturens aktörer i vid mening.

Kulturrådet har genom ordinarie arbetet och, inte minst, genom de extraordinära stödpaket till kulturaktörer som myndigheten hanterat byggt upp en betydande kunskap och erfarenhet som skulle kunna nyttjas för att ytterligare dämpa pandemins effekter och bidra till en snabbare normalisering när pandemin avtar.

Synpunkter på utkastet

Det remitterade underlaget innehåller avsnitt på både svenska och engelska. Kulturrådet utgår från att detta är på grund av underlagets karaktär av utkast, och att det färdiga dokumentet kommer att finnas tillgängligt i en genomgående svensk version.

Val av politiska mål och det särskilda målet för FRO, om tillämpligt Tabell 1, Politiskt mål *Ett smartare Europa*: Det är som anges ovan Kulturrådets erfarenhet att den utvecklingspotential som finns i de kulturella och kreativa näringarna, och i de kultur- och kulturarvsberoende näringarna och företagen inte tas till vara fullt ut.

Även om dessa näringar inte utesluts i partnerskapsöverenskommelsen visar erfarenheten att initiativ på dessa områden har svårt att hävda sig i fördelningen av projektmedel. De regionala utvecklingsstrategierna och i ännu högre grad de regionala kulturplanerna har under senare år i ökad omfattning betonat vikten av utveckling av de kulturella och kreativa näringarna. Det bör tydliggöras att dessa näringar också kan och bör utveck-

las inom detta politiska mål. En spegling av den text i utkastet som behandlar Kreativa Europa skulle kunna vara på sin plats även under detta politiska mål.

Tabell 1, politiskt mål *Ett mer socialt Europa*: Vad gäller effekterna av coronapandemin och de möjligheter som beskrivs för att hantera dessa bör utvecklas och tydliggöras.

Socialfondens medel bör i ökad utsträckning kunna användas för att mildra effekterna i de näringar och branscher som drabbats hårdast av pandemin och dess effekter, oavsett om individer i dessa näringar uppfyller definitionen av att stå långt från arbetsmarknaden. Effekterna för till exempel kulturnäringarna kan bli mycket stora om inte åtgärder kan vidtas för att stödja återhämtningen i dessa.

Texten som beskriver det kommande socialfondsprogrammet förefaller något lång, och skulle tjäna på en komprimering.

A summary of policy choices and the main results expected for each of the funds covered by the Partnership

ERUF: I och med att kulturella och kreativa näringar, kulturella verksamheter och kulturarv uttalat nämns inom ramen för det nationella strukturfondsprogrammet, kopplat till städernas utmaningar föreligger en risk att dessa verksamheter anses hänvisade till detta delprogram, och att utveckling av de kulturella verksamheterna och näringarna är en storstadsfråga. Formuleringarna är bra, men de torde även gälla det politiska målet 1. Särskilt med tillägget "under förutsättning att insatserna bidrar till de särskilda målen som återfinns under de politiska målen".

Kulturrådets förslag är med andra ord att formuleringarna under det nationella strukturfondsprogrammet lyfts, så att det klart framgår att kulturella och kreativa näringar, kulturverksamheter och kulturarv kan bidra till utveckling och måluppfyllelse för hela Erufs verksamhetsområde.

Europeiska socialfonden (ESF+): Skrivningen "Inriktningen på socialfondsprogrammet ska vara kostnadseffektiva insatser där behoven är som störst" anger inte i någon egentlig mening en inriktning, utan anger snarast ett allmänt effektivitetskrav som gäller all offentligt finansierad verksamhet. Kulturrådet föreslår därför att inriktningen för fonden klargörs, alternativt att detta stycke stryks.

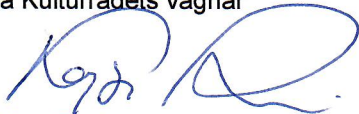
Complementarities and synergies between the funds covered by the Partnership Agreement and other Union instruments

Kreativa Europa: Kulturrådet anser att skrivningen ger en bra bild av programmet. Möjligt kan det tryckas ytterligare på att Eruf kan användas för kompletterande insatser tillsammans med detta program. Samtidigt vore det bra för området om möjligheten att använda Kreativa Europa som komplement till satsningar inom regionalfonden även lyftes under beskrivningarna av politiskt mål 1.

Horisont Europa: Kulturrådet ser positivt på att Sverige väljer att lyfta de kulturella och kreativa näringarna i beskrivningen av Horisont Europa. Detta skulle ytterligare stärkas om dessa näringar också nämndes i samband med beskrivningarna av insatser inom politiskt mål 1, tidigare i partnerskapsöverenskommelsen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Kajsa Ravin efter föredragning av handläggare Ove Bengtsson.

På Kulturrådets vägnar

Kajsa Ravin
Generaldirektör